

Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ

Τό μάτι στόν καθρέφτη

Ο Τάκης Βαρβίτσιωτης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1916, τέλειωσε τά Νομικά στό Πανεπιστήμιο της τό 1938 καί εργάστηκε ως δικηγόρος ώς τό 1970, χωρίς μεγάλη ένταση. Επιστρέφοντας από τά δικαστήρια, έμπαινε στό δωμάτιο του — όπου οι τοίχοι του είναι γεμάτοι από λιθογραφίες πρωτότυπες του Μπράκ, του Σαγκάλ, του Καντίνσκυ, καθώς καί από ζωγραφικούς πίνακες του Γαλάνη, του Παρθένη, του Γουναρόπουλου καί του Μπουζάνη — καί ρίχνοντας μιάν αγαπημένη μωτά στά πορτραίτα του Πόε, του Ρεμπτώ, του Ελγάρ, του Ρεβερντά, του Λωτρεάμον, του Μιτσοτάλιο καί του Μαλλαρμέ, κι ειδώνε τάν πόρτα καί γύριζε τά μάτια του στήν ψυχή του. Άν κάποτε τύχαινε νά κοιτάζει έξω από τό παράθυρο, τά ζάμια έμοιαζαν σάν νά είχαν γίνει, ξαφνικά, καθρέφτες, πού τόν κοιτάζαν ναρκισσιστικά μέ τό σινετραμένο του πρόσωπο, πού τά διάφανα χαρακτηριστικά του σκέπταζε καί σκιάζε τόν εξετερικό κόσμο.

Μέσα απ' αυτόν τόν διασφανή καθρέφτη ο Βαρβίτσιωτης μπορούσε τάρα νά μπει σ' έναν κόσμο φτιαγμένο καθ' ομοιωσή του, έναν αιώνιο καθρέφτη αγδινών καί χειλιδονών, δύον δάστρα συνέχιαν τάξιδια τους καί παιδιά δυθίζονταν στά αθώα δυνειρά τους. Οι καθρέφτες του, περιμένοντας κάποιον νά τους θυμηθεί νιώθουν τίς φύλογες νά τους κοιμίζουν δέ δέχονται τά φιλιά τών κοριτσιών καί τής Παναγίας. Σ' αυτόν τόν κόσμο πού καθρέφτες είναι καί καθρέφτες δέλτα τά πράγματα, δέλτα τά αντικείμενα χάνουν τό δάρος τους, σάν νά δρίσκονται μέσα στό νερό, ή, ακόμα καλύτερα, αιωρούνται, δίχως δάρος, στό διαστήμα, σε μιάν αιθεροποίηση τής ψήσης τους, δύον παρατήρησης ένας κριτικός. Στό «Η γή δέν είναι αυτός ο κόσμος», ο ποιητής δηλώνει ότι η γή «δέν είναι δάρος υλικό, μάροι έρωτας πού ελπίζεις», κάτι ανεπισθήτη, «η καμπύλη τής χαράς», «γιά τήν αιωνιότητα μιά μουσική», «έναν χαρούλο θείκο στήν άκρη ενός φτερού». Σ' αυτές τίς κρυσταλλινές σφαίρες, πού περιστρέφονται μέσα σε μιάν ουράνιο, δύον μουσική, δύον μόνο η ψήση, αλλά καί οι ιδέες αποστραγγίζονται από τό πραγικό ανθρώπινο δάρος τους, εξαγίζονται καί ανεβαίνουν στό δωμάτιο τών πλατωνικών μορφών. Άν, όπως λέει ο ποιητής σ'

ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΜΟΥ ΕΡΧΕΣΑΙ

ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΜΟΥ ΕΡΧΕΣΑΙ
Μέσα στόν ύπνο μου έρχεσαι
Απαράλλαχη
Καί σ' αναγνωρίζω

Μέ σάρκα ζωντανή
Στιλωμένη από τήν πίκρα τής θάλασσας
Μέ ύχο κοχυλιού

Κι όμως ταχύτερο
Κι από τή λάμψη ενός πουλιού
Πώ ενδιάλυτη
Κι απ' τήν καρδιά τού σύγνεφου

Έτοιμη πάντοτε νά ξαναρχίσεις
Τή θαυμαστή ιστορία σου

Ομίχλη και νερό
Ομίχλη και όνειρο.

(«Τό πέπλο καί τό χαμόγελο», 1963)

ένα αινό του πρός τή Θεοτόκο, πίσω απ' τόν καθρέφτη υπάρχει ο θάνατος, τότε ο θάνατος καί η φθορά είναι, μέ τή σειρά τους, οι σκοτεινοί καθρέφτες τής ανάστασης.

Ένας καθρέφτινος κόσμος από εικόνες πού έχουν χάσει τό δάρος τους προϋπόθεται, αστόσο, τό μάτι πού θά τόν αντιληφθεί. Σέ κανεναν άλλο, Έλληνα ποιητή τό μάτι, τό δλέφαρο, ή τή δλέφαριδα δέν παίζουν τόσο επίμονο ρόλο. Αυτά είναι τά πραγματικά παράθυρα καί τά παρασύρθυτα του οποίους στον πατέρα της στοιχείων του. Τά ποιηματά του είναι γεμάτα από μάτια, πατιδιών, κοριτσών, λουλουδιών, ελαφιών, από τά μάτια τής αυγής, τής ημέρας, τής σγαπημένης, τής Παρθένου Μαρίας. Αυτά τά μάτια είναι εμποτισμένα μέσα στον πατέρα της, στον πατέρα της συνιένουν γιά δύο γαλάζια σύννεφα, ταξιδεύουν μέσα στήν νύχτα ή μετρούν τήν εκτάση της, φύλλορροούν τά πέταλά τους σάν λουλούδια, λάμπουν περισσότερο κι από τή θάλασσα, γυαλίζουν σέ κάθε λάμπτα, γεμίζουν σκόνη καί δύνειρα, πνίγουνται απ' τά τριανταφύλλα, χαρίζονται στή γή ή στους νεκρούς, σκεπασμένα μέ γύψο ή ανασυρόμενα από τή στάχτη του καιρού, ανοίγουν σάν μπουμπούκια στό λάκων του χρόνου, εανακλείνουν μέσα τους τούς εφτά ουρανούς καί διέλεπουν από πού κανένα ανθρώπινο μάτι δέν μπορεί νά δει. Σάν ένα πέπλο ανάμεσα σ' αυτά καί τόν κόσμο υπάρχουν τά αθώα δλέφαρα τών μικρών

παιδιών, τών λουλουδιών, τής βροχής, τής ομίχλης, τών πουλιών, τής αυγής, τών σκιών, τού ήλιου, τής νύχτας καί τού χιονιού. Στήν ποίηση του Βαρβίτσιωτη τά δλέφαρα επιμένουν ανάμεσα σε δύο κεριά, πέφτουν στήν παρφύ μιάς τριανταφύλλας, χρωματίζονται από τό πένθος τής βροχής, γίνονται σκληρά καί μαύρα κάρβουνα, πενθιμά κρόστια πού ανάμεσα τόν κρύβεται, θλιμένος, ο ποιητής, θαυμάσια νήματα πού εκτείνονται επ' απέιρον μέσα στό σύμπτωμα.

Ο καθρέφτινος κόσμος του Βαρβίτσιωτη είναι ουσιαστικά έναν υπερανθρώπινο δωσίλειο, όπου λίγες διακρίσεις υπάρχουν ανάμεσα στό καλό καί τό δικά, στό ωραίο καί τό άσχημο, γιατί τά πράγματα τα οι ιδέες είναι εξαγόνες από τό καθαρόπτο κι έχουν βαλσαμωθεί σ' έναν κόδημο καθαρής μόρφης καί λευκής ομορφιάς. Τό τεράστιο μάτι του ποιητή, σάν μοναχικό μάτι του Παντοκράτορα πού απενίζει πάνω από τούς βυζαντινούς θόλους, διακρίνεται μέσα στό σθόνα τους διαφανά χαρακτηριστικά του σκέπταζε καί σκιάζε τόν εξετερικό κόσμο.

Μέσα απ' αυτόν τόν διασφανή καθρέφτη ο Βαρβίτσιωτης μπορούσε τάρα νά μπει σ' έναν κόσμο φτιαγμένο καθ' ομοιωσή του, έναν αιώνιο καθρέφτη αγδινών καί χειλιδονών, δύον δάστρα συνέχιαν τάξιδια τους, είναι αιωνιότητα μιά μουσική, «έναν χαρούλο θείκο στήν άκρη ενός φτερού». Σ' αυτές τίς κρυσταλλινές σφαίρες, πού περιστρέφονται μέσα σε μιάν ουράνιο, δύον μουσική, δύον μόνο η ψήση, αλλά καί οι ιδέες αποστραγγίζονται από τό πραγικό ανθρώπινο δάρος τους, εξαγίζονται καί ανεβαίνουν στό δωμάτιο τών πλατωνικών μορφών. Άν, όπως λέει ο ποιητής σ'

«Ένα παράξενο σκληρό δλέφαρο (...) / Όλο τερνώνται / Γιά νά φυλάξει / Τό μοναδικό / Υδάτινο μάτι του / πού τρέμει».

Σ' αυτό τό αφηρημένο τοπίο, τά δυνατά στρώματα έχουν λεπτυνθεί σε μιάν ουσιαστική καθαρότητα, πού ο ποιητής παρουσιάζει καί καθρέφτες δέλτα τά πράγματα, δέλτα τά αντικείμενα χάνουν τό δάρος τους, σάν νά δρίσκονται μέσα στό νερό, ή, ακόμα καλύτερα, αιωρούνται, δίχως δάρος, στό διαστήμα, σε μιάν αιθεροποίηση τής ψήσης τους, δύον παρατήρησης ένας κριτικός. Στό τεράστιο μάτι του ποιητή, σάν μοναχικό μάτι του Παντοκράτορα πού απενίζει πάνω από τούς βυζαντινούς θόλους, διακρίνεται μέσα στό σθόνα τους διαφανά χαρακτηριστικά του σκέπταζε καί σκιάζε τόν εξετερικό κόσμο.

«Κάτασπρα είναι τά πραγούδια πού σού γράφω», λέει, «Ηρές ξανά μά νύχτα καλοκαιρινή / Μέ ανθισμένη ολόκληρη τή λευκότητά σου».

Σ' αυτό τό αφηρημένο τοπίο, τά δυνατά στρώματα στάπινθησεις υπάρχουν ανάμεσα στό καλό καί τό δικά, στό ωραίο καί τό άσχημο, γιατί τά πράγματα τα οι ιδέες είναι εξαγόνες από τό καθαρόπτο κι έχουν βαλσαμωθεί σ' έναν κόδημο καθαρής μόρφης καί λευκής ομορφιάς. Τό τεράστιο μάτι του ποιητή, σάν μοναχικό μάτι του Παντοκράτορα πού απενίζει πάνω από τούς βυζαντινούς θόλους, διακρίνεται μέσα στό σθόνα τους διαφανά χαρακτηριστικά του σκέπταζε καί σκιάζε τόν εξετερικό κόσμο.

«Πιστεύω ακόμα», λέει ο Βαρβίτσιωτης, «στήγια ίδεα ενός κόσμου ποιητικού, δηλαδή ευτυχισμένου, ενός κόσμου, όπου η ποίηση θά ναι τόσο απαραίτητη όσο και τό ψιλόμ. Γιά μέντα σουλάχιστον τη ποίηση είναι ταπετόημα με τήν ευτυχία, με τήν ελπίδα, με τήν αναστάση, με τήν αγάπη τής ζωής. Γιά μέντη ποιητής δέν προσδιορίζεται στήν εποχή της κατάρτιας μας υπαρξής, αλλά πιστεύει φτάνει τά μάτια καί τήν καρδιά τού ποιητή, σε μιάν ουράνιο διόρθωση, επιστρέφει στήν αγάπη καί τήν ελπίδα, αντίθετα από τούς POESLE MAUDITE ή από τούς παρακιμάκους, τούς υπαρχιακούς καί τήν θιασώτες τής ερημής.

«Πιστεύω ακόμα», λέει ο Βαρβίτσιωτης, «στήγια ίδεα ενός κόσμου ποιητικού, δηλαδή ευτυχισμένου, ενός κόσμου, όπου η ποίηση θά ναι τόσο απαραίτητη όσο και τό ψιλόμ. Γιά μέντα σουλάχιστον τη ποίηση είναι ταπετόημα με τήν ευτυχία, με τήν ελπίδα, με τήν αναστάση, με τήν αγάπη τής ζωής. Γιά μέντη ποιητής δέν προσδιορίζεται στήν εποχή της κατάρτιας μας υπαρξής, αλλά πιστεύει φτάνει τά μάτια καί τήν καρδιά τού ποιητή, σε μιάν ουράνιο διόρθωση, επιστρέφει στήν αγάπη καί τήν ελπίδα, αντίθετα από τούς POESLE MAUDITE ή από τούς παρακιμάκους, τούς υπαρχιακούς καί τήν θιασώτες τής ερημής.

«Πιστεύω ακόμα», λέει ο Βαρβίτσιωτης, «στήγια ίδεα ενός κόσμου ποιητικού, δηλαδή ευτυχισμένου, ενός κόσμου, όπου η ποίηση θά ναι τόσο απαραίτητη όσο και τό ψιλόμ. Γιά μέντα σουλάχιστον τη ποίηση είναι ταπετόημα με τήν ευτυχία, με τήν ελπίδα, με τήν αναστάση, με τήν αγάπη τής ζωής. Γιά μέντη ποιητής δέν προσδιορίζεται στήν εποχή της κατάρτιας μας υπαρξής, αλλά πιστεύει φτάνει τά μάτια καί τήν καρδιά τού ποιητή, σε μιάν ουράνιο διόρθωση, επιστρέφει στήν αγάπη κα